

УДК 347.73

Глусенко Андрій Сергійович –
здобувач кафедри фінансового права
Університету Державної фіскальної служби України

Andrew S. Glusenko –
external PhD student of the Department of financial law
University of the State Fiscal Service of Ukraine
(31, Universytetska Str., Irpin, Kyiv region, 08200, Ukraine)

Міжбюджетні відносини і бюджетне регулювання

У статті розглянуто зміст категорії «міжбюджетні відносини», визначено ознаки таких відносин. На основі аналізу чинного бюджетного законодавства та монографічної літератури виявлено сутність понять «міжбюджетні відносини» та бюджетне регулювання, виділено специфічні характеристики.

Ключові слова: бюджетне регулювання; міжбюджетні відносини; органи державної влади; органи місцевого самоврядування; розмежування повноважень.

В статье рассмотрено содержание категории «межбюджетные отношения», определены признаки таких отношений. На основе анализа действующего бюджетного законодательства и монографической литературы выявлена сущность понятий «межбюджетные отношения» и бюджетное регулирование, выделены специфические характеристики.

Ключевые слова: бюджетное регулирование; межбюджетные отношения; органы государственной власти; органы местного самоуправления; разграничения полномочий.

A.S. Glusenko Intergovernmental Relations and Budget Control

The article describes the content of the category «intergovernmental relations», defined the characteristics of such a relationship. Based on the analysis of the current budget legislation and monographic literature revealed the essence of the concepts of «intergovernmental relations» and budget control allocated to the specific characteristics. It was noted that these categories are different in content. The «budget regulation» is broader in content and reflects the specific procedural regulation of the powers of the relevant authorities regarding the movement of funds between budgets. Budget law, acting as a sub-branch of financial law, which regulates the relations formed in the process of budget formation, distribution and use of budget funds and monitor it. In terms of these relations include intergovernmental relations. Such relations regulated by the Budget code of Ukraine. At the same time, the legislative regulation of inter budgetary relations needs improvement. Solutions to the problems of legal regulation of such relations is impossible without understanding of their content and identify the specifics as well as consideration of specifics of budget regulation in Ukraine. The purpose of this article is to determine the correlation of the categories «budget regulation» and «intergovernmental relations». On the basis of the conducted analysis it can be stated that the category of "intergovernmental relations" and "budget management" are different in their content. The fiscal adjustment reflects the specificity of the procedural regulation of the powers of the relevant authorities regarding the movement of funds between budgets.

Keywords: budget management; intergovernmental relations; public authorities; local governments; separation of powers.

Постановка проблеми. Бюджетне право, виступаючи підгалуззю фінансового права, регулює відносини, що утворюються у процесі формування бюджетів, розподілу і використання бюджетних коштів та здійснення контролю за

цим. До кола цих відносин належать і міжбюджетні відносини. Такі відносини урегульовані Бюджетним кодексом України. У той же час, законодавче регулювання міжбюджетних відносин потребує

удосконалення. Вирішення проблем правового регулювання таких відносин неможливе без з'ясування їх змісту та виявлення специфіки, а також розгляду особливостей бюджетного регулювання в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані із характеристикою міжбюджетних відносин знайшли своє відображення у наукових працях таких вчених: С. І. Астіон, Н. В. Бак, О. Г. Бежаєв, І. С. Волохова, Н. І. Коваленко, О. В. Кузьменко, Л. В. Лисяк, Н. Е. Лосєва, Г. М. Степанов, В. Д. Тарангул, О. М. Тищенко, К. О. Токарева, Н. О. Шевельова та ін. Проте наразі немає однозначного підходу до розуміння змісту та специфіки міжбюджетних відносин як у законодавстві, так і в науці бюджетного права.

Невирішені раніше проблеми. За умов наявності ґрунтовних і міждисциплінарних досліджень у розглядуваній площині, на наш погляд, актуальними залишаються проблеми конкретизації правової природи, з'ясування змісту та виявлення специфіки міжбюджетних відносин, а також розгляд особливостей бюджетного регулювання в Україні.

Метою пропонованої статті є визначення співвідношення категорій «бюджетне регулювання» та «міжбюджетні відносини», з'ясування змісту та виявлення специфіки міжбюджетних відносин, а також розгляд особливостей бюджетного регулювання в Україні.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ч. 1 ст. 81 Бюджетного кодексу України, міжбюджетні відносини являють собою відносини між державою, Автономною Республікою Крим та територіальними громадами щодо забезпечення відповідних бюджетів фінансовими ресурсами, необхідними для виконання функцій, передбачених Конституцією України та законами України. При цьому метою таких відносин є забезпечення відповідності повноважень на здійснення видатків, закріплених законодавчими актами за бюджетами, та фінансових ресурсів, які мають забезпечувати виконання цих повноважень [5]. Зазначимо, що існування міжбюджетних відносин об'єктивно обумовлено суспільною потребою у перерозподілі бюджетних коштів від бюджетів економічно розвинених

адміністративно-територіальних одиниць на користь бюджетів тих територіальних громад, які не мають належного фінансового забезпечення.

У Бюджетному кодексі Республіки Білорусь міжбюджетні відносини визначаються як такі, що виникають при здійсненні бюджетного процесу між органами державного управління, органами місцевого самоврядування та самоуправління [6, ст. 71]. Метою реалізації міжбюджетних відносин є відповідність повноважень державних органів на здійснення видатків, закріплених законодавчими актами за державним та місцевими бюджетами, й бюджетними ресурсами, які мають забезпечити виконання цих повноважень. Не дивлячись на різні підходи до визначення таких відносин, їх суб'єктний склад, мета міжбюджетних відносин співпадає.

Згідно з ч.1 ст. 42 Бюджетного кодексу Республіки Казахстан, міжбюджетні відносини виникають між республіканським, обласними бюджетами, бюджетами міста республіканського значення, столиці, районів (міст обласного значення) в бюджетному процесі [7]. В названій статті деталізується, що засновуються вони на чіткому розмежуванні функцій і повноважень між рівнями державного управління, єдиному розподілі надходжень і витрат між республіканським, обласними бюджетами, бюджетами міста республіканського значення, столиці, районів (міст обласного значення), а також на єдності та прозорості методів визначення міжбюджетних трансфертів. Виходячи з цього, можна констатувати, зміст міжбюджетних відносин полягає у (а) розмежуванні повноважень та функцій між різними органами влади й (б) наданням міжбюджетних трансфертів. Бюджетним законодавством відповідних країн по-різному визначається зміст міжбюджетних відносин, що обумовлено відмінностями форми державного устрою і, як наслідок, бюджетного устрою.

У науковій літературі також відсутня одностайна позиція стосовно визначення категорії «міжбюджетні відносини». Як вбачається, це пов'язано із подвійною природою міжбюджетних відносин. Йдеться про те, що міжбюджетні відносини мають не лише правову, а й економічну природу. Наприклад, О. Г. Бежаєв вважає, що міжбюджетні відносини – це економіко-правові відносини, що виникають між

органами державної влади і органами місцевого самоврядування в ході бюджетного процесу з приводу розмежування на постійній або довготривалій основі видаткових повноважень, прибутків, що поступають в бюджетну систему країни, визначення нормативів закріплення на постійній і довготривалій основі державних і місцевих податків, перерозподілу коштів з бюджетів вищестоящих рівнів в нижчестоящі в порядку бюджетного регулювання, відшкодування витрат, пов'язаних з передачею видаткових повноважень або ухваленням рішень, що викликали додаткові витрати або втрати прибутків інших бюджетів, передачі коштів у формі дотацій, субвенцій, субсидій тимчасової фінансової допомоги на поворотній платній і безкоштовній основі, а також об'єднання коштів для фінансування витрат на користь різних рівнів влади і різних територій одного рівня влади [3, с.17]. Окрім подвійної природи міжбюджетних відносин, автор наголошує на їх здійсненні у перебігу бюджетного процесу, а також щодо передачі коштів у вигляді міжбюджетних трансфертів, що є логічним. У той же час постає низка запитань, пов'язаних із використанням специфічної термінології. Зокрема, науковець вказує на «розподіл прибутків, що поступають в бюджетну систему країни», «втрата прибутків інших бюджетів» та ін. Сучасне бюджетне законодавство як України, так і Російської Федерації не використовує поняття «прибуток», живляться такі категорії як «доходи бюджету» та «надходження бюджету».

Н. А. Бак визначає міжбюджетні відносини як зв'язки, що виникають між різними територіальними громадами, їхніми об'єднаннями і суспільством загалом в основі управлінських органів у процесі використання обмежених бюджетних ресурсів, а також в організації, розподілі та реалізації внутрішніх щодо бюджетної системи потоків коштів [2]. Із наведеного вбачається, що автор розглядає міжбюджетні відносини з урахуванням побудови бюджетної системи України, проте навряд чи можливо визначати такі відносини як зв'язки, «що виникають між територіальними громадами їхніми об'єднаннями і суспільством загалом в основі управлінських органів у процесі використання обмежених бюджетних ресурсів...». По-перше, взаємовідносини між бюджетами різних рівнів виникають не лише у

процесі використання бюджетних коштів, а й у разі планування та надання відповідного обсягу грошових коштів. По-друге, суб'єктом міжбюджетних відносин не може бути «суспільство загалом», оскільки у відповідних правовідносинах склад учасників і правовий статус кожного конкретного учасника чітко визначений законодавством. По-третє, видається не логічним говорити про те, що міжбюджетні відносини виникають в основі управлінських органів. Такі відносини виникають і реалізуються між органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Схоже міркує й І. С. Волохова, трактуючи міжбюджетні відносини як такі, що складаються між ланками бюджетної системи України, пов'язані з перерозподілом бюджетних коштів, з метою збалансування обсягів видатків органів влади різних рівнів, обумовлених законодавчо наданими повноваженнями та делегованими функціями, та їх доходів [8, с.16]. Слід зазначити, що відносини не можуть виникати між ланками бюджетної системи, оскільки бюджет є планом формування грошових коштів. Міжбюджетні відносини можуть виникати лише між відповідними органами влади, уповноваженими суб'єктами таких правовідносин.

О. А. Музика по-іншому підходить до визначення міжбюджетних відносин, вказуючи, що це зв'язок між державою, АР Крим і бюджетами місцевого самоврядування, які мають суб'єктивні права й юридичні обов'язки щодо розмежування та закріплення бюджетних повноважень, дотримання прав, обов'язків і відповідальності певних органів у процесі забезпечення відповідних бюджетів фінансовими ресурсами, необхідними для виконання функцій, передбачених Конституцією України, законами та іншими нормативно-правовими актами [14, с. 243]. На наш погляд, доречно говорити про наявність юридичних прав та обов'язків не у держави, АР Крим і бюджетів місцевого самоврядування, а у компетентних органів державної влади, органів влади АРК та органів місцевого самоврядування.

Деякі науковці пропонують використовувати категорію «міжбюджетні правовідносини». Зокрема, В. Д. Тарангул вказує: «міжбюджетні правовідносини – це урегульовані нормами права відносини між державними і місцевими органами виконавчої

влади та місцевого самоврядування щодо формування доходів і витрат бюджетів різних рівнів, розподілу та перерозподілу коштів на усіх стадіях бюджетного процесу, спрямованих на забезпечення вертикального та горизонтального бюджетного вирівнювання та фінансову підтримку регіонів, закріплення відповідальності та контролю за використанням фінансових ресурсів відповідно до законодавчого розмежування повноважень і компетенції у фінансовій сфері» [16, с.]. Наведене визначення видається логічним і аргументованим. Проте, вбачається недоцільним вживання категорії «міжбюджетні правовідносини», оскільки такі відносини не можуть існувати поза межами правового оформлення.

Н. Є. Лосєва розглядає міжбюджетні відносини як «відносини між державою ... та муніципальними утвореннями в особі уповноважених органів влади з питань регулювання в ході здійснення бюджетного процесу бюджетних правовідносин, які виникають при розподілі та закріпленні доходів і видатків між рівнями бюджетної системи ... з метою забезпечення єдності інтересів держави та інтересів населення, направлених на усунення об'єктивних відмінностей у рівні соціально-економічного розвитку територій» [12, с.72]. Нам імпонує такий підхід до визначення міжбюджетних відносин, в частині стосовно виникнення таких відносин між уповноваженими органами державної влади та органами місцевого самоврядування у ході бюджетного процесу. Однак, важко погодитись із метою таких відносин – забезпечення єдності інтересів держави та населення. Як вбачається, інтереси держави та населення не обов'язково мають співпадати.

Досліджуючи міжбюджетні відносини, Л. В. Лисяк звертає увагу на «функції, які змістовно включають міжбюджетні відносини»: 1) правову основу суб'єктів міжбюджетних відносин як сукупності відносин між органами державної влади і місцевого управління з приводу розмежування і закріплення між ними бюджетних повноважень, дотримання прав, обов'язків і відповідальності їх у сфері процесу складання і виконання бюджету; 2) економічну основу цих відносин як системно організованих фінансових потоків і зв'язків між суб'єктами міжбюджетних відносин з приводу формування

доходів, розподілу і використання за цільовим призначенням бюджетних коштів; 3) збалансованість бюджетів за доходами і видатками [11, с. 131]. Як вбачається, в цій ситуації доцільно говорити не про функції, а про різні аспекти міжбюджетних відносин – економічний та правовий. На наш погляд, це пов'язано із тим, що такі відносини, перш за все, опосередковують рух коштів між бюджетами відповідного рівня, а бюджет є багатограним і складним явищем і розглядається також у декількох аспектах [18, с. 1038– 1042].

Н. О. Шевельова виділяє низку характеристик міжбюджетних відносин, до кола яких належать такі: а) наявність особливого суб'єктного складу – лише публічні утворення (державна, муніципальні утворення) через відповідні органи влади можуть вступати в такі відносини; б) в якості «сторін» діє сукупність органів (представницьких та виконавчих); в) сукупність дій таких органів у міжбюджетних відносинах забезпечує їх розвиток [20, с. 190]. До цього додамо наступні ознаки: 1) правовий характер міжбюджетних відносин – можливі лише «в межах» відповідного правового регулювання, здійснюються згідно з приписами бюджетного законодавства; 2) тимчасовість – такі відносини реалізуються в ході бюджетного процесу в межах бюджетного періоду; 3) грошові кошти, які надходять до бюджетів різних рівнів різне спрямування : а) кошти, надані як відповідні дотації не мають відповідного цільового призначення; б) кошти, що передаються від одного бюджету до іншого як субвенції мають чітко визначену мету (цільове призначення).

Підкреслюючи своєрідність міжбюджетних відносин, Н. О. Шевельова виокремлює дві групи таких відносин: майнові та організаційні. До майнових міжбюджетних відносин належать відносини стосовно надання: 1) дотацій на вирівнювання мінімального рівня бюджетної забезпеченості, 2) цільових субсидій та субвенцій, 3) бюджетних коштів на поворотній та/або оплатній основі. До другої групи включаються відносини з приводу розподілу дохідних джерел між рівнями бюджетної системи; щодо закріплення видаткових повноважень між рівнями бюджетної системи, здійснення контролю за цільовим використанням бюджетних коштів, які передаються в межах

міжбюджетних відносин; надання звітів про отримання та використання бюджетних коштів у рамках таких відносин [20, с.195]. Як вбачається, вчена трактує міжбюджетні відносини у вузькому та широкому сенсі – 1) відносини з надання міжбюджетних трансфертів та 2) відносини з приводу розподілу доходів та видатків між відповідними бюджетами, контролю за використанням наданих бюджетних коштів в ході бюджетного процесу. На наше переконання, міжбюджетні відносини передбачають реалізацію органами державної влади та органами місцевого самоврядування повноважень щодо надання міжбюджетних трансфертів бюджету відповідного рівня (державного або місцевого). Підкреслимо, що при здійсненні міжбюджетних відносин, перерозподілені кошти для одного бюджету є видатками (бюджет, з якого виділяються кошти), а для іншого – доходами (бюджет, якому надаються відповідні кошти).

Не поділяючи міжбюджетні відносини на групи, О. М. Тищенко вказує на двосторонній прояв таких відносин: з одного боку – це система розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів між ланками бюджетної системи з метою збалансування диспропорцій в соціально-економічному розвитку адміністративно-територіальних одиниць; з іншого – це відносини між органами державної влади та органами місцевого самоврядування щодо розподілу повноважень, функцій, обов'язків та відповідальності щодо виконання Державного бюджету України [17, с. 32]. Навряд чи можна погодитись із позицією автора щодо «охоплення» міжбюджетними відносинами розподілу повноважень, обов'язків відповідних органів, а також відповідальності стосовно виконання Державного бюджету. По-перше, повноваження (права) та обов'язки, так само як і відповідальність передбачаються нормами відповідного законодавства (зокрема, бюджетного), а не розподіляються в процесі реалізації міжбюджетних відносин. Можна говорити про розмежування повноважень між різними органами влади при здійсненні бюджетного регулювання. По-друге, залишається нез'ясованим, чому при здійсненні таких відносин йдеться про відповідальність щодо виконання Державного бюджету України. Міжбюджетні відносини є ширшими за змістом і

стосуються не лише Державного бюджету України, а й місцевих бюджетів. До того ж, виконання бюджету – окрема стадія бюджетного процесу, всі особливості її реалізації визначені Главою 8 (щодо Державного бюджету) та Главою 12 (щодо місцевих бюджетів) Бюджетного кодексу України.

На наше переконання, міжбюджетні відносини являють собою відносини органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які урегульовані нормами бюджетного права, виникають щодо розподілу (перерозподілу) грошових коштів в ході бюджетного процесу та спрямовані на забезпечення бюджетного вирівнювання відповідних бюджетів шляхом надання міжбюджетних трансфертів.

Аналізуючи наукові праці з приводу визначення змісту міжбюджетних відносин, стикаємося із застосуванням такої категорії, як «бюджетне регулювання». Так, В. М. Федосов вказує, що бюджетне регулювання – спосіб централізованого керівництва складанням, затвердженням і виконанням бюджету [19, с. 405]. На наш погляд, таке твердження потребує певного уточнення. Зокрема, в цій ситуації йдеться про бюджетний процес, який регламентований бюджетним законодавством. Враховуючи те, що правові норми, які регулюють вказані відносини встановлюються державою (в особі компетентного органу – Верховної ради України), то, мабуть, можна говорити про певну централізацію. Однак, виникає питання стосовно того, хто «керує» бюджетним процесом. Можливо, в цій ситуації йдеться про учасників бюджетного процесу, які змінюються на відповідній стадії бюджетного процесу. Ми вважаємо, що поняття «бюджетне регулювання» охоплює не лише регулювання бюджетного процесу, а взагалі регулювання бюджетних правовідносин. Видається доцільним ототожнювати категорії «бюджетне регулювання» та «правове регулювання бюджетних відносин».

Г. М. Степанова розглядає бюджетне регулювання як динамічну систему, що постійно удосконалюється та адаптується до основних завдань соціально-економічного розвитку [15, с. 79]. Нам здається, наведене визначення не відображає змісту бюджетного регулювання. Науковець лише вказує на наявність певного

взаємозв'язку бюджетного регулювання із соціально-економічним розвитком та його завданнями.

Дещо по-іншому визначає бюджетне регулювання А. А. Москальов. На думку вченого це певний процес, у ході якого поступово вирівнюються фінансові можливості та потреби у бюджетних ресурсах різних органів влади [13]. Натепер видається недоцільним говорити про бюджетне регулювання в контексті вирівнювання фінансових можливостей органів влади, оскільки бюджетні кошти не надаються для вирівнювання «фінансових можливостей та потреб органів влади», вони мають використовуватися тільки на цілі, визначені бюджетними призначеннями та бюджетними асигнуваннями (п. 8 ч. 1 ст. 7 Бюджетного кодексу України).

Н. І. Коваленко не надає визначення досліджуваної категорії, а лише пропонує виділяти п'ять етапів становлення бюджетного регулювання: 1) пехідний етап (1991–1996 рр.) – формування первинної законодавчої бази щодо функціонування бюджетної системи; 2) 1997 – 2000 рр. – підвищення якості функціонування бюджетної системи, організаційне оформлення процесу розробки та прийняття Закону України про Державний бюджет на відповідний рік, впорядкування бюджетної класифікації; 3) 2001 – 2007 рр. – реформування бюджетного законодавства, прийняття Бюджетного кодексу України, запровадження державних програм економічного і соціального розвитку, застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі та ін.; 4) 2008 – 2010 рр. – подальше реформування бюджетного законодавства, використання інструментів бюджетного регулювання, розвиток фондового ринку; 5) сучасний етап (2011 р. й дотепер) – передбачає підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів, поглиблення реформи міжбюджетних відносин та ін. [9, с.397 – 398]. Дійсно, правове регулювання бюджетних відносин перебуває у постійному розвитку і потребує удосконалення з урахуванням існуючих реалій.

На переконання Т. Г. Бондарук бюджетне регулювання являє собою процес збалансування доходів і видатків бюджетів різних рівнів, які входять до бюджетної системи, по вертикалі і по горизонталі [4, с.44–46]. При цьому науковець не

розкриває сутності та відмінностей вказаних видів регулювання.

Такі види бюджетного регулювання пропонує виділяти і О. В. Кузьменко [10]. Вертикальне бюджетне регулювання має на меті забезпечення необхідними дохідними джерелами всіх ланок бюджетної системи відповідно до наявного порядку розмежування повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування. Вирішення цього завдання досягається шляхом розподілу видатків між ланками бюджетної системи та надання їм доходів, достатніх для фінансування цих видатків. Наведене також потребує певного коригування. Як вбачається, відповідні доходи розподіляються між бюджетами різного рівня відповідно до приписів Бюджетного кодексу України, яким передбачено й повноваження відповідного учасника бюджетної діяльності (як на державному, так і на місцевому рівні). Тобто, повноваження відповідних органів вже є певним чином розмежованими.

Розглядаючи горизонтальне бюджетне регулювання, вчена відмічає, що воно «покликане усунути розбіжності між рівнями бюджетної забезпеченості в розрізі місцевих бюджетів. Так, основний зміст горизонтального бюджетного регулювання полягає у фінансовому вирівнюванні бюджетів у територіальному розрізі» [10]. Вказані міркування можуть бути підтримані. У той же час слід зазначити, що чинне бюджетне законодавство не містить визначення «рівень бюджетної забезпеченості». Наразі використовується поняття «фінансовий норматив бюджетної забезпеченості» (п. 50 ч.1 ст. 2 Бюджетного кодексу України).

Наголошує на необхідності розмежування понять «бюджетне регулювання» та «міжбюджетні відносини» і О. М. Тищенко. Проте науковець висвітлює економічний зміст категорії «міжбюджетні відносини», зауважуючи, що вони існують тоді, коли бюджетні показники є об'єктом регламентування розподільчих процесів у процесі управління бюджетною системою та окреслюють внутрішні потоки бюджетних ресурсів. При бюджетному регулюванні бюджетні показники розглядаються як інструменти, важелі управління економікою через зовнішні щодо бюджетної системи фінансові потоки [17, с. 32].

В певній мірі аргументованим видається підхід С. І. Астіон до визначення бюджетного регулювання. Вчена акцентує увагу на процесі державного впливу на бюджетні відносини, що заснований на принципах побудови і функціонування бюджетної системи України, має на меті забезпечення виконання державою своїх функцій, а також забезпечення громадян країни необхідним обсягом державних послуг [1, с.17]. Дійсно, важко сперечатися із тим, що держава (в особі уповноважених органів) впливає на регулювання бюджетних відносин відбувається шляхом прийняття відповідних правових норм. Виходячи з цього, поняття «бюджетне регулювання» ототожнюється із правовим регулюванням бюджетних відносин. Автор також зазначає, що метою такого регулювання виступає не лише забезпечення виконання функцій держави, а й громадян необхідним обсягом державних послуг. Як вбачається, поняття «необхідний обсяг» є оціночним, однак це питання не є предметом нашого дослідження.

Висновки. Отже, на підставі проведеного аналізу можна констатувати, що категорії «міжбюджетні відносини» і «бюджетне регулювання» є різними за своїм змістовним

наповненням. Так, міжбюджетні відносини – це відносини, урегульовані нормами бюджетного права, між органами державної влади та органами місцевого самоврядування щодо розподілу (перерозподілу) грошових коштів в ході бюджетного процесу, спрямовані на забезпечення бюджетного вирівнювання відповідних бюджетів шляхом надання міжбюджетних трансфертів. Бюджетне регулювання є ширшим за змістом і включає регулювання відносин з приводу розмежування повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування щодо передачі коштів між ланками бюджетної системи для виконання функцій, передбачених чинним законодавством України. На наш погляд, бюджетне регулювання відображає специфіку процесуального регулювання повноважень відповідних органів щодо руху грошових коштів між бюджетами.

Список використаних джерел:

1. Астіон С. І. Правові засади регулювання міжбюджетних відносин в Україні : дис...канд. юрид. наук : 12.00.07 / С. І. Астіон ; Міжрегіональна академія управління персоналом. – Київ, 2015. – 190 с.
2. Бак Н. В. Регулювання міжбюджетних відносин: теорія і практика : автореф. дис... канд. екон. наук : 08.04.01/ Н. В. Бак ; Київський національний економічний ун-т. – Київ, 2001. – 20 с.
3. Бежаев О. Г. Межбюджетные отношения: теория и практика реформирования / О. Г. Бежаев ; под ред. М. А. Яхьяева. – Москва : Экзамен, 2001. – 128 с.
4. Бондарук Т. Г. Щодо визначення місцевого самоврядування / Т. Г. Бондарук // Економіст. – 2006. – № 6. – С. 44–46.
5. Бюджетний кодекс України від 08 лип. 2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
6. Бюджетный кодекс Республики Беларусь от 16 июля 2008 г. № 412-3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://etalonline.by/?type=text®num=hk0800412#load_text_none_1_.
7. Бюджетный кодекс Республики Казахстан от 4 декабря 2008 г. № 95-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30364477.
8. Волохова І. С. Міжбюджетні відносини в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку : монографія / І. С. Волохова. – Одеса : Атлант, 2010. – 234 с.
9. Коваленко Н. І. Бюджетне регулювання в Україні: нормативно-правове забезпечення та етапи становлення / Н. І. Коваленко // Бізнесінформ. – 2013. – № 4. – С. 394–399.
10. Кузьменко О. В. Система бюджетного регулювання [Електронний ресурс] / О. В. Кузьменко. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/7._DN_2007/Economics/20696.doc.htm.

11. Лисяк Л. В. Міжбюджетні відносини: сутність, рольові функції та фінансове регулювання / Л. В. Лисяк, В. Я. Олійник, В. Є. Дем'яненко // Вісник Бердянського ун-ту менеджменту і бізнесу. – 2011. – № 2 (14). – С. 130–133.
12. Лосева Н. Е. Правовые основы межбюджетных отношений в Российской Федерации : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.14 / Н. Е. Лосева ; Московский государственный юридический университет имени О. Е. Кутафина. – Москва, 2005. – 175 с.
13. Москальов А. А. Історіографія бюджетного регулювання як засобу фінансового забезпечення бюджетних повноважень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://oaji.net/articles/2015/797-1431199259.pdf>.
14. Музика О. А. Доходи місцевих бюджетів за українським законодавством : монографія / О. А. Музика. – Київ : Атіка, 2004. – 344 с.
15. Степанова Г. М. Бюджетне регулювання в умовах інституційних перетворень / Г. М. Степанова // Young Scientist . – 2015. – № 2. – С. 79–82.
16. Тарангул В. Д. Правове регулювання міжбюджетних відносин в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / В. Д. Тарангул ; Національний ун-т ДПС України. – Ірпінь, 2007. – 173 с.
17. Тищенко О. М. Термінологічна сутність поняття «міжбюджетні відносини» / О. М. Тищенко, Н. Ю. Тимушева // Проблеми економіки. – 2012. – № 1. – С. 30–34.
18. Токарева К. О. Бюджет і бюджетна система як вихідні поняття бюджетного права / К. О. Токарева // Форум права. – 2013. – № 1. – С. 1038–1042.
19. Федосов В. М. Бюджетна система : підр. / В. М. Федосов. – Харків : Право, 2012. – 871 с.
20. Шевелёва Н. А. Бюджетная система России : опыт и перспективы правового регулирования в период социально-экономических реформ / Н. А. Шевелева. – Санкт-Петербург: СПб, 2004. – 217 с.

References

1. S. I. Astinov, Pravovi zasady rehulivannia mizhbiudzhjetnykh vidnosyn v Ukraini : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07 / S. I. Astinov ; Mizhrehionalna akademiia upravlinnia personalom. – Kyiv, 2015. – 190 p.
2. N. V. Bak, Rehulivannia mizhbiudzhjetnykh vidnosyn: teoriia i praktyka : avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.04.01 / N. V. Bak ; Kyivskiy natsionalnyi ekonomichnyi un-t. – Kyiv, 2001. – 20 p.
3. O. G. Bezhaiev, Mezhyudzhjetnie otnosheniya: teoriya i praktika reformirovaniya / O. G. Bezhaiev ; pod. red. M. A. Yakheva. – Moskva : Ekzamen, 2001. – 128 p.
4. T. H. Bondaruk, Shchodo vyznachennia mistsevoho samovriaduvannia / T. H. Bondaruk // Ekonomist. – 2006. – No. 6. – Pp. 44-46.
5. Biudzhjetnyi kodeks Ukrainy vid 08 lyp. 2010 r. No. 2456-VI [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
6. Byudzhjetniy kodeks Respubliki Belarus ot 16 iyulya 2008 g. No. 412-3 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://etalonline.by/?type=text®num=hk0800412#load_text_none_1_.
7. Byudzhjetniy kodeks Respubliki Kazakhstan ot 4 dekabrya 2008 g. No. 95-IV [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30364477.
8. I. S. Volokhova, Mizhbiudzhjetni vidnosyny v Ukraini: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku : monohrafiia / I. S. Volokhova. – Odesa : Atlant, 2010. – 234 p.
9. N. I. Kovalenko, Biudzhjetne rehulivannia v Ukraini: normatyvno-pravove zabezpechennia ta etapy stanovlennia / N. I. Kovalenko // Biznesinform. – 2013. No. 4. – Pp. 394-399.
10. O. V. Kuzmenko, Systema biudzhjetnoho rehulivannia [Elektronnyi resurs] / O. V. Kuzmenko. – Rezhym dostupu : http://www.rusnauka.com/7._DN_2007/Economics/20696.doc.htm.
11. L. V. Lysiak, Mizhbiudzhjetni vidnosyny: sutnist, rolovi funktsii ta finansove rehulivannia / L. V. Lysiak, V. Ya. Oliinyk, V. Ye. Demianenko // Visnyk Berdianskoho un-tu menedzhmentu i biznesu. – 2011. – No. 2 (14). – Pp. 130-133.

12. N. Ye. Loseva, *Pravovie osnovi mezhbyudzhethnikh otnosheniy v Rossiyskoy Federatsii* : dis. ... kand. yurid. nauk : 12.00.14 / N. Ye. Loseva ; Moskovskiy gosudarstvenniy yuridicheskiy universitet imeni O. Ye. Kutafina. – Moskva, 2005. – 175 p.
13. A. A. Moskalov, *Istoriografii biudzhethnoho rehuliuвання yak zasobu finansovoho zabezpechennia biudzhethnykh povnovazhen [Elektronnyi resurs]*. – Rezhym dostupu : <http://oaji.net/articles/2015/797-1431199259.pdf>.
14. O. A. Muzyka, *Dokhody mistsevykh biudgetiv za ukrainskym zakonodavstvom* : monografiia / O. A. Muzyka. – Kyiv : Atika, 2004. – 344 p.
15. H. M. Stepanova, *Biudzhethne rehuliuвання v umovakh instytutsiinykh peretvoren* / H. M. Stepanova // *Young Scientist* . – 2015. – No. 2. – Pp. 79–82.
16. V. D. Taranhul, *Pravove rehuliuвання mizhbiudzhethnykh vidnosyn v Ukraini* : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07 / V. D. Taranhul ; Natsionalnyi universytet DPS Ukrainy. – Irpin, 2007. – 173 p.
17. O. M. Tyshchenko, *Terminolohichna sutnist poniattia “mizhbiudzhethni vidnosyny”* / O. M. Tyshchenko, N. Yu. Tymusheva // *Problemy ekonomiky*. – 2012. – No. 1. – Pp. 30-34.
18. K. O. Tokareva, *Biudzheth i biudzhethna systema yak vykhidni poniattia biudzhethnoho prava* / K. O. Tokareva // *Forum prava*. – 2013. – No. 1. – Pp. 1038-1042.
19. V. M. Fedosov, *Biudzhethna systema* : pidr. / V. M. Fedosov. – Kharkiv, 2012. – 871 p.
20. N. A. Sheveleva, *Byudzhethnaya sistema Rossii* : opit i perspektivi pravovogo regulirovaniya v period sotsialno-ekonomicheskikh reform / N. A. Sheveleva. – Sankt-Peterburg : SPb, 2004. – 217 p.